

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ... กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน โทร. ๒๒๒๐

ที่ กษ ๐๘๓๗.๐๓/ ๔๖๘ วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง... ขอส่งรายงานสรุปการอบรม

เรียน ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน (ผ่านผู้อำนวยการกลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร)

ตามหนังสือคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ อว ๖๖๐๓๐๑.๒๓/ว ๒๗๐๖ ลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๕ เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมอบรมให้ความรู้ทางด้านเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม (Appreciation Course) ในวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๕ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๐๐ น. ณ โรงแรมคราวน์พลาซ่า กรุงเทพฯ ลุมพินีพาร์ค นั้น

บัดนี้ ข้าพเจ้าได้เข้าร่วมอบรมดังกล่าว และดำเนินการสรุปรายงานการอบรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอส่งสรุปรายงานการอบรม ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและดำเนินการต่อไป

(นายณัฐภาส ศรีเลิศ)

เศรษฐกรปฏิบัติการ

(นายสุภัทรชัย โอฬารกิจกุลชัย)

ผู้อำนวยการกลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร

รายงานสรุปการอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้/ประชุมเชิงปฏิบัติการ/และเป็นวิทยากร
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

*****

<p>ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป</p> <p>ชื่อ-นามสกุล นายณัฐภาส ศรีเลิศ ตำแหน่ง เศรษฐกรปฏิบัติการ กลุ่ม เศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร</p> <p>หลักสูตร/หัวข้อเรื่องอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้ : หลักสูตร ภาวอบรมเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม สำหรับนักปฏิบัติและผู้กำหนดนโยบาย</p> <p>สถานที่อบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้ : โรงแรมควรวอร์พลาซ่า ลุมพินีพาร์ค กรุงเทพมหานคร</p> <p>หน่วยงานที่จัดฝึกอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้ : ศูนย์วิจัย Economy and Environment Partnership for Lower Mekong Sub-Region (EEI-LMS)</p> <p>ตั้งแต่วันที่ 20 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2565 ถึงวันที่ 20 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2565 เพื่อ ☒ อบรม ☐ สัมมนา ☐ อื่นๆ ระบุ.....</p>
<p>ส่วนที่ 2 สิ่งที่ได้รับจากการอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้</p> <p>2.1 รายงานสรุปเนื้อหาสาระสำคัญในการอบรม/ สัมมนา/พัฒนาความรู้ กรอบแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม (Introduction to Environmental Economics) เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมสามารถอธิบายได้ถึงความล้มเหลวของกลไกตลาด ซึ่งทำให้ราคาตลาดไม่เท่ากับมูลค่าแท้จริงและไม่สามารถสะท้อนต้นทุนที่แท้จริงได้เนื่องจากผลกระทบภายนอกซึ่งทำให้เกิดปัญหามลพิษและปัญหาการเข้าถึงเพื่อใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้น แนวทางการแก้ปัญหาความล้มเหลวของกลไกตลาดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของระบบเศรษฐกิจต้องคำนึงถึงต้นทุนทางสังคมและประโยชน์ของสังคมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับมูลค่าเศรษฐกิจที่แท้จริงเนื่องจากประโยชน์ดังกล่าวไม่มีการซื้อขายในตลาด รวมถึงการให้ความสำคัญกับการสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และยังสามารถเปรียบเทียบทางเลือกต่าง ๆ ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบโครงการหรือนโยบายใดที่จะทำให้สวัสดิการของสังคม (Social Welfare) โดยรวมดีขึ้น และสามารถใช้อรรถประโยชน์จากงบประมาณที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด</p> <p>แนวทางแก้ปัญหาความล้มเหลวของกลไกตลาด</p> <ul style="list-style-type: none">
- ต้องมีการวิเคราะห์ต้นทุนและประโยชน์ทางสังคม (social costs and benefits) ให้ชัดเจน เพื่อให้สะท้อนต้นทุนที่แท้จริง และแสดงถึงมูลค่าที่แท้จริง

- ต้องมีกลไกที่ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบกับต้นทุนภายนอกที่เกิดขึ้น (Internalize external costs) และในขณะเดียวกันได้ประโยชน์จากผลกระทบภายนอกทางด้านบวกจากการลงทุนโดยกลไกราคา ภาษีหรือมาตรการทางการคลัง
- ต้องยอมยกเลิก perverse incentives
- ต้องมีระบบบรรณสิทธิ์เกี่ยวกับการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ชัดเจน

เครื่องมือเศรษฐศาสตร์ (Economic Instruments) ในการจัดการสิ่งแวดล้อม

เครื่องมือทางนโยบายในการจัดการสิ่งแวดล้อม

- มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Instruments/ Market-Based Instruments)
- มาตรการบังคับและควบคุม (Command and Control)
- การกำหนดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน (Property Rights)
- อื่น ๆ เช่น มาตรการเชิงสมัครใจ (Voluntary Approach) การโน้มน้าว (Moral Suasion) การสะกิด (Nudge)

เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Instruments/Market-based Instruments)

มาตรการที่มุ่งสร้างแรงจูงใจเพื่อให้การตัดสินใจของผู้ผลิตและผู้บริโภคคำนึงถึงต้นทุนและประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม

- ใช้มาตรการทางการคลัง หรือให้แรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์อื่น ๆ เช่น การกำหนดราคา อัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ฯลฯ
- พฤติกรรมของผู้ผลิตและผู้บริโภค รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการสนับสนุนพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ทำอยู่แล้ว

ประเภทเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์

- การปรับราคาหรือต้นทุนโดยตรง เช่น ภาษีมลพิษ ค่าธรรมเนียม ระบบมัดจำคืนเงิน ฯลฯ
- การปรับราคาหรือต้นทุนทางอ้อม เช่น เงินอุดหนุน เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ หลักประกันสัญญา ฯลฯ
- การสร้างตลาด (create markets) เพื่อให้สินค้าและบริการที่เดิมไม่มีราคามีราคาที่สะท้อนต้นทุน/ประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม

หลักการสำคัญในการใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์

- ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle: PPP) หลักการของ PPP คือ ราคาของสินค้าและบริการจะต้องสะท้อนต้นทุนในการผลิตทั้งหมดซึ่งรวมถึงต้นทุนของทรัพยากรที่นำไปใช้ด้วย
- ผู้ใช้เป็นผู้จ่าย (User Pays Principle: UPP) ผู้ใช้ทรัพยากรเป็นผู้รับผิดชอบต่อความเสื่อมโทรมที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
- ผู้รับประโยชน์เป็นผู้จ่าย (Beneficiary Pays Principle: BPP) ผู้ได้รับประโยชน์จากสินค้าและบริการเป็นผู้รับต้นทุนในการผลิตสินค้าและบริการ

ข้อดีของการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์

- จูงใจให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้ในระยะยาว

- บางมาตรการสร้างแหล่งรายได้ให้แก่รัฐบาล ซึ่งสามารถนำมาใช้เพื่อลดผลกระทบจากมาตรการหรือเพื่อฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม
- ลดปัญหาผลกระทบภายนอกทำให้การจัดสรรทรัพยากรมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- ผู้ก่อมลพิษสามารถเลือกวิธีการในการลดมลพิษได้
- ลดมลพิษโดยใช้ต้นทุนที่ต่ำกว่าเทียบกับมาตรการบังคับและควบคุม
- ผู้ปล่อยมลพิษที่มีต้นทุนต่ำในการลดมลพิษจะลดมลพิษ ผู้ที่มีต้นทุนสูงจะเลือกการจ่ายเงินภาษี/ซื้อใบอนุญาตในการปล่อยมลพิษ
- ช่วยให้เกิดการลดมลพิษโดยใช้ต้นทุนน้อย (Cost Effectiveness)

ข้อควรระวังในการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์

- การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่ทำให้ราคาสูงขึ้นจะส่งผลต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค ดังนั้นจึงควรมีมาตรการในการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางและควรสื่อสารถึงความจำเป็นของการดำเนินมาตรการ
- การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ต้องมีโครงสร้างพื้นฐานรองรับ เช่น ข้อมูลปริมาณมลพิษจากแต่ละแหล่งกำเนิด เทคโนโลยีที่ทำให้การลดมลพิษเกิดขึ้นได้ สถานที่เก็บรวบรวมขยะที่เข้าถึงง่าย ฯลฯ
- สำหรับตลาดขายใบอนุญาตในการปล่อยมลพิษควรคำนึงถึงวิธีการแจกจ่ายใบอนุญาตแรงจูงใจของผู้ที่ได้รับใบอนุญาตในการลดมลพิษ ต้นทุนในการจัดตั้งและการประกอบตลาดให้ทำงานได้ดี ต้นทุนในการกำกับดูแล ฯลฯ

มูลค่าเศรษฐกิจของทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม (คิดอย่างไร วัดอย่างไร)

Economic valuation การประเมินมูลค่าเศรษฐกิจของทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป้าหมายของการประเมิน คือ การวัดมูลค่าที่มนุษย์ให้กับทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่เป็นตัวเงิน (Economic valuation seeks to measure in monetary terms the value people place on things) สินค้าและบริการหลายประเภทที่ไม่มีการซื้อขายผ่านตลาดแต่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจแม้ว่าไม่มี “ราคาตลาด” เช่น ระบบนิเวศป่าไม้ การคุ้มครองสัตว์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ อากาศและน้ำที่บริสุทธิ์ การอนุรักษ์โบราณสถาน การลดจำนวนผู้ป่วยเป็นโรคทางเดินหายใจ สินค้าสาธารณะ และผลกระทบภายนอกที่เกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

ประเภทของมูลค่าที่เกิดขึ้นทางเศรษฐกิจ

- มูลค่าที่เกิดจากการใช้ (Use values)
  - มูลค่าจากการใช้ทางตรง (Direct use value)
  - มูลค่าจากการใช้ทางอ้อม (Indirect use value)
  - มูลค่าเพื่อใช้ (Option Values)
- มูลค่าที่ไม่ได้เกิดจากการใช้ (Non-use value)
  - มูลค่าของการคงอยู่ (Existence value)
  - มูลค่าของการรักษาไว้ให้ลูกหลาน (Bequest value)

การวัดมูลค่าจากการเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพการผลิต (Change of productivity methodology)

ใช้ในกรณีที่การเปลี่ยนแปลงของคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีผลโดยตรงต่อการผลิตสินค้าและบริการ และวัดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของผลผลิตที่มีราคาตลาด เช่น มลพิษทางน้ำมีผลกระทบต่อปริมาณปลาที่จับได้ การชะล้างพังทลายของดิน การตกตะกอนในอ่างเก็บน้ำ เขื่อน มีผลต่อประสิทธิภาพในการผลิตไฟฟ้าพลังน้ำ การชะล้างพังทลายของหน้าดินมีผลกระทบต่อผลผลิตในภาคเกษตร เป็นต้น

การวัดความพึงพอใจเปิดเผย (Revealed preferences methodologies : RPM)

วัดมูลค่าทางเศรษฐกิจของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากพฤติกรรมของผู้บริโภคเพื่อวิเคราะห์ว่าการตัดสินใจในการบริโภคสินค้าและบริการเปิดเผยอะไรเกี่ยวกับความพึงพอใจในคุณภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

การประเมินทางตรง : Stated Preference Method (SPMs)

เป็นการวัดมูลค่าทางเศรษฐกิจของการเปลี่ยนแปลงในฐานทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยการสร้างตลาดหรือสถานการณ์สมมุติ (hypothetical market) เพื่อสอบถามความเห็นใจที่จะจ่ายเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

เศรษฐศาสตร์พฤติกรรม กับนโยบายสาธารณะ (Behavioral Economics and Public Policies)

เศรษฐศาสตร์พฤติกรรมเชื่อว่าคนเราตัดสินใจจากความพอใจ (satisfaction) เราพยายามทำดีที่สุดเท่าที่เราจะทำได้เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ (best possible results) ภายใต้ข้อจำกัดทางกายภาพ จิตวิทยา และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เศรษฐศาสตร์กระแสหลักสมมติว่ามนุษย์มีเหตุมีผล (rationality) ส่วนเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมคิดว่าคุณสมบัติมนุษย์มีเหตุมีผลแบบมีขอบเขต (bounded rationality) เศรษฐศาสตร์พฤติกรรมพยายามครอบคลุมปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของมนุษย์โดยแบ่งแรงจูงใจออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ intrinsic and extrinsic **แรงจูงใจภายนอก** (Extrinsic motivations) หมายถึงแรงจูงใจหรือรางวัลที่เป็นปัจจัยภายนอก เช่น เงิน การคุกคามทางกายภาพ การให้รางวัลจากสังคม (social reward) หรือการได้รับการยอมรับจาก (social approval) **แรงจูงใจภายใน** (Intrinsic motivations) สะท้อนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเป้าหมายหรือทัศนคติภายในของเรา - ความภูมิใจในวิชาชีพ ความสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ ความจงรักภักดีกับบางอย่าง หรือความสนุกที่ได้แก้ปัญหา

การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) โครงการด้านสิ่งแวดล้อม

การประเมินผลกระทบของโครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับผลของโครงการต่อผลลัพธ์ที่สนใจของโครงการโดยวัดจากความแตกต่างระหว่าง “ผลลัพธ์” ของการแทรกแซงที่เกิดขึ้นจากมาตรการที่แตกต่างกัน ซึ่งถือว่าเป็นความแตกต่างที่เกิดขึ้นจากตัวโครงการเท่านั้น

2.2 ประสบการณ์/ประโยชน์ที่ได้รับ /การประยุกต์ใช้กับหน่วยงาน

ต่อตนเองเพื่อเพิ่มพูนความรู้

มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินมูลค่าด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

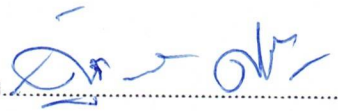
ต่อหน่วยงาน / การนำมาประยุกต์ใช้กับหน่วยงาน

สามารถนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินมูลค่าด้านสิ่งแวดล้อมไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานในหน่วยงานได้

2.3 ปัญหาและอุปสรรคในการอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้

2.4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ลงชื่อ

(นายณัฐภาส ศรีเลิศ)

ตำแหน่ง เศรษฐกรปฏิบัติการ

ผู้รายงาน

วันที่ 25 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2565

ส่วนที่ 3 ความเห็นของผู้บังคับบัญชา

(✓) ทราบ

ลงชื่อ

(นายบัณฑิต พลหนองหารพิทักษ์)

ผู้เจ้าหน้าที่การแทน ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน

รักษาการแทน ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน

วันที่ ๒๕ เดือน ต.ค. พ.ศ. ๖๕

**THE ECONOMY AND ENVIRONMENT PARTNERSHIP FOR LOWER
MEKONG SUB-REGION RESEARCH CENTER, KHON KAEN UNIVERSITY**

ขอมอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่า

นายณัฐภาส ศรีเลิศ

กรมพัฒนาที่ดิน

ได้เข้าร่วมอบรม เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม สำหรับนักปฏิบัติและผู้กำหนดนโยบาย

ให้ไว้ ณ วันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2565

ขุให้ประสบความสำเร็จ และเจริญก้าวหน้าสืบต่อไป

(รองศาสตราจารย์ภูมิสิทธิ์ มหาสุวีระชัย)

ผู้อำนวยการศูนย์วิจัย

รองผู้อำนวยการศูนย์วิจัย
ศูนย์วิจัย

นายณัฐภาส ศรีเลิศ
(นายณัฐภาส ศรีเลิศ)